

Asia: VN/813/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi mielenterveyslain (1116/1990) muuttamisesta (tahdon vastaisen lääkehoidon oikeussuojakeinot)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto: Tahdosta riippumaton lääkehoito mielenterveyslaissa

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää Kuntaliitolta lausuntoa lakiehdotuksesta, jolla täsmennetään mielenterveyslain tahdosta riippumatonta lääkehoitoa koskevaa menettelyä ja oikeusturvakeinoja.

Mielenterveyslakiin lisättäisiin vaatimus lääkärin kirjallisesta, valituskelpoisesta hallintopäätöksestä säännöllisen lääkehoidon antamiseksi potilaan vastustaessa lääkehoitoa tahdosta riippumattoman psykiatrisen hoidon aikana. Kuntaliitto kannattaa ehdotettua sääntelyratkaisua.

Taloudelliset vaikutukset

Kuten hallituksen esitysluonnoksessa todetaan, päätöksistä sekä niitä koskevasta muutoksenhausta johtuvan lisätyömäärän etukäteisarviointiin liittyy epävarmuutta. Kuntaliitto pitää 311 000 euron arviota hyvinvointialueille koituvasta lisäkustannuksesta aliarvioituna.

Arvio keskimääräisestä 0,5 tunnin lisätyöstä jokaista päätöstä kohti on optimistinen. Päätöksen perustelujen tulee täyttää hallintolain päätöksen sisältöä, perustelua ja tiedoksiantoa koskevat edellytykset. Siten jo yksilöllisten perustelujen kirjaaminen voi viedä lääkäriltä arvioidun 30 min työaika. Hoitavan lääkärin työaika voi kulua merkittäviä määriä hallinto-oikeudelle toimitettavien selvitysten laatimiseen. Lisäksi muutoksenhaun seurauksena lääkäri saattaa joutua arvioimaan

potilaan lääkehoidon tarpeen uudelleen ja mahdollisesti tekemään uuden kirjallisen päätöksen säännöllisestä lääkehoidosta.

Hyvinvointialueille vuosittain aiheutuvat hallinnolliset kulut tulevat ylittämään arvioidun 11 000 euroa. Tilanteesta riippuen hallintomenettelyyn saatetaan tarvita hoitavan lääkärin lisäksi osastonylilääkärin, vastaavan lääkärin tai hallintoylilääkärin työpanosta sekä lääkäreiden välisiä keskusteluja päätöksen taustoista. Lääkäreiden ohella potilasasiamiehen työt lisääntyvät potilaan informoinnin ja neuvonnan osalta. Lisäksi hyvinvointialueilla on jatkossa panostettava lääkärin kouluttamiseen esityksen tarkoittamien tilanteiden tunnistamisessa, päätöksen tekemisessä ja kirjaamisessa sekä muutoksenhakumenettelyssä.

Kertakuluksi arvioitujen käyttöönoton eli järjestelmämuutosten ja testauksen kustannusten lisäksi hyvinvointialueille aiheutuu vuosittain toistuvia ylläpitokustannuksia esityksen toimeenpanosta. Näitä ei ole otettu huomioon esityksen taloudellisten vaikutusten arvioinnissa.

Lääkehoitoa koskeva menettely

Kuntaliitto kannattaa kirjallisen päätöksen rajaamista säännölliseen lääkehoitoon tahdosta riippumattoman psykiatrisen hoidon aikana silloin, kun potilas vastustaa hoitoa tai tämän tahdosta ei saada selvyyttä. Rajaus mahdollistaa potilaan tarvitseman psykiatrisen hoidon toteuttamisen akuuttitilanteissa jatkossakin ilman epätarkoituksenmukaisia hidasteita.

Potilaan oikeusturvaa vahvistetaan lääkehoitoon liittyen siltä osin, kuin kirjallisen päätöksen vaatimuksella ja muutoksenhaulla potilaan perusoikeuksien rajoittamista ylipäänsä on mahdollista valvoa ja rajata välttämättömään. Siten esityksellä vahvistetaan perusoikeuksien rajoittamisen suhteellisuuden ja välttämättömyyden edellytysten toteutumista myös käytännössä.

Itsemääräämisoikeutta koskevan lainsäädännön kehittäminen

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta osallistua potilaan ja sosiaalihuollon asiakkaan itsemääräämisoikeutta koskevan lainsäädännön kehittämiseen. Pidämme kuitenkin poikkeuksellisenä ja ongelmallisena, ettei esitystä koskevaa lausuntoaika ole pidennetty kesälomakauden huomioimiseksi.

Itsemääräämisoikeutta koskevan sääntelyn kohdalla niin asiakkaiden ja potilaiden perusoikeuksia kuin palvelujen järjestämistehtävän toteutumistakin voidaan parhaiten tukea laajapohjaisella,

monialaisella valmistelutyöllä. Pidämme tärkeänä, että asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeuden vahvistamisen tiekartan edistämiseksi ohjataan riittävät lainvalmisteluresurssit.

SUOMEN KUNTALIITTO

Sari Raassina

Sosiaali- ja terveystieteiden johtaja

Kaisa-Maria Kimmel

Lakimies

Kimmel Kaisa
Suomen Kuntaliitto ry - Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö